

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

NEJBLIŽŠÍ SOUSED

Popis aktivity

Určení souřadnic bodu, který je nejbližší danému bodu na přímce.

Předpokládané znalosti

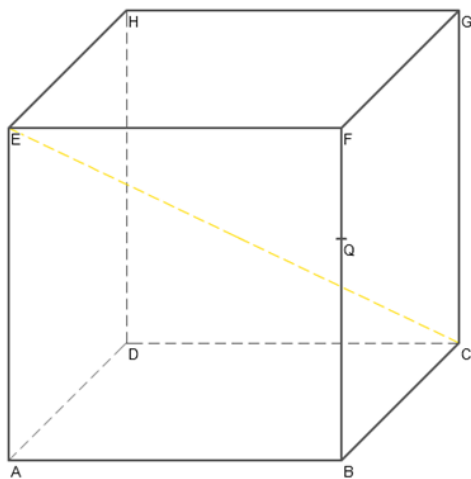
Soustava souřadnic v prostoru, rovnice přímky v prostoru, minimum kvadratické funkce

Potřebné pomůcky

Model krychle

Zadání

Je dána krychle $ABCDEFGH$ o hraně 3. Na hraně BF leží bod Q , pro který platí $|BQ| : |QF| = 2:1$. Určete na přímce EC bod X , který je nejbližší bodu Q .

Možný postup řešení, metodické poznámky

Je vhodné použít model krychle, pokud možno i s tělesovou úhlopříčkou EC , a vyzvat studenty, aby polohu hledaného bodu X odhadli. Měli by např. vědět, že jeho y -ová a z -ová souřadnice musejí být stejné.

Dále zavedeme soustavu souřadnic s počátkem např. v bodě D a určíme souřadnice všech zmíněných bodů:

$E[0, 3, 3]$, $C[3, 0, 0]$, $Q[3, 3, 2]$. Souřadnice hledaného bodu X označme $[x, y, z]$.

Protože bod X má ležet na přímce EC , musejí jeho souřadnice splňovat rovnici této přímky:

$x = t$, $y = 3-t$, $z = 3-t$, t je libovolné reálné číslo. Směrový vektor EC má souřadnice $(3, -3, -3)$, ale je možno pracovat s kratším vektorem $(1, -1, -1)$ stejného směru. Pokud hodnota parametru t vyjde v intervalu $(0, 3)$, bude X vnitřním bodem krychle.

Vzdálenost $|QX| = \sqrt{(3-t)^2 + t^2 + (-1+t)^2}$. Pro nějaké t je tato vzdálenost minimální.

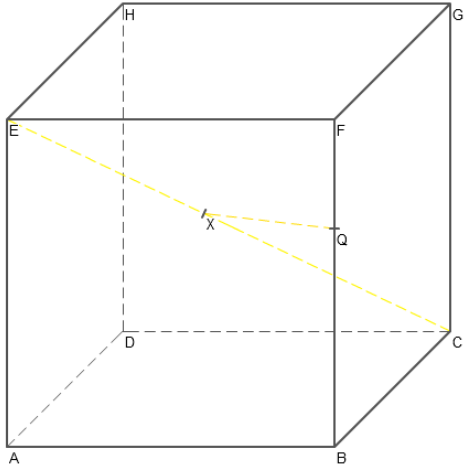
Protože odmocnina je rostoucí funkce, stačí určit minimum výrazu pod odmocninou:

$|QX|^2 = (3-t)^2 + t^2 + (-1+t)^2 = 3t^2 - 8t + 10$. To je konvexní kvadratická funkce, která nabývá minima.

Hodnotu t lze určit buď pomocí derivace, pokud žáci ještě derivaci neznají, pak je možno použít vzorec pro souřadnice vrcholu grafu kvadratické funkce.

$t_{min} = \frac{4}{3}$. Souřadnice bodu X jsou $[\frac{4}{3}, \frac{5}{3}, \frac{5}{3}]$ a bod X je opravdu vnitřním bodem krychle.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

	
Doplňkové aktivity	
Je možno např. určit, v jakém poměru dělí bod X úsečku EC (5:4)	
Obrazový materiál	Dílo autora